

Vasúti katonai szállítások gazdaságosabbá tételének lehetőségei a csapat- és anyagszállítmányok fuvaroztatása esetén

Lukács Károly alezredes

Az új gazdasági mechanizmus viszonyai között a szállítási költségkettel való célszerű gazdálkodás megköveteli a katonai vasúti békeszállítások gazdaságosságának biztosítását. Ebben a cikkben néhány olyan tényezőre kívánom felhívni a figyelmet, amelyek betartása, helyes alkalmazása biztosítja a gazdaságos szállítást.

Az MNHF 22/1970. sz. Utasítás 4. pontja meghatározza azokat a szállítási távolságokat, amelyeket az MN csapatainak, intézeteinek és szerveinek be kell tartaniuk különböző technika és anyag vasúton történő szállításakor a szállítások gazdaságosságának növelése érdekében, anyagszállítmányoknál pedig az egy vasúti kocsiba rakható súlymennységet. Az utasítás kimondja, fokozott gondot kell fordítani a rakodási idők betartására, a küldemények kiváltására és elvitelére, hogy kocsiálláspenz vagy fekbér ne merüljön fel.

A Katonai Szállítási Utasítás I. rész (Közl/10.) 11. melléklete tartalmazza azokat a tájékoztató jellegű időnormákat, amelyeket csapatszállítmányok be- és kirakásakor be kell tartani. A katonai közlekedési szervek az időnormáktól eltérő rakodási időt is előírhatnak, figyelembe véve egyes be- vagy kirakó állomások adottságait. Gázálarcban vagy sötétben, megvilágítás nélkül végrehajtandó rakodásnál a normaidők 20%-kal felemelhetők.

Az egy katonavonatot kitevő anyagszállítmány be- és kirakására a katonai közlekedési szervek az anyag nemétől és a be- vagy kirakó állomás (rakodóhely) rakodási lehetőségétől függően, esetenként határozzák meg a be- vagy kirakodási időket, figyelembe véve a gépkocsiszállító magasabbegységek és egységek működésére szóló utasítás (HTP/26) 9. és 10. mellékletében foglalt időnormákat is.

Az egy katonavonatot — 10 vasúti kocsi vagy 30 tengely — ki nem tevő küldemények be- vagy kirakására a katonai közlekedési szervek általában a vasút által meghirdetett rakodási időket veszik figyelembe. A hosszabb rakodási időt a vasút illetékes szerveivel egyetértésben állapítják meg.

A vasút, a közlekedés- és postaügyi miniszter rendelete alapján, Közlekedési Közlönyben (KK) teszi közzé a be- és kirakási határidőket.

Általános berakási és kirakási határidők a KK alapján

Rendes és széles nyomközű kocsiknál:

a) közforgalmú rakodóterületen — szükség rakodó területen is — folyamatosan 5 óra;

b) iparvágányon és bérelt rakodóterületen folyamatosan 4 óra.

A be- és kirakás a nap minden szakában (éjjel, nappal) és munkaszüneti napokon is kötelező.

Rakodólapos rakodásnál, vagy gépi rakodási eszközök alkalmazása esetén rövidebb be- vagy kirakodási határidő is megállapítható.

Egyes árukezelési helyeken és egyes árukra megállapított eltérő rakodási határidők:

a) Közforgalmú rakodó területen: átköltözködési ingóság, bútor fából, egészségügyi berendezések, szalma és szalastakarmány, üvegballonok stb. be és kirakási határideje nappali 5 óra.

b) Valamennyi árukezelési helyen: telített vezetékoszlop, cement és vasbetonáru, ha darabonként 200 kg-nál nehezebb stb. be- és kirakási határideje 8 óra.

Szünetel a be- és kirakási határidő: fizetett munkaszüneti napokon és éjszakai órákban azokon az állomásokon, ahol az árukezelési helyet a vasút nem világítja ki. Iparvágányon és bérelt rakterületen munkaszünetes napokon is, éjjel-nappal folyamatos a be- és kirakás.

Hajtó- és kenőanyag be- és kirakásánál a vasút különböző rakodási időket állapít meg aszerint, hogy nyáron vagy télen történik a rakodás: pl. repülőmotorolaj berakása 2 tengelyes vasúti kocsiba nyáron és télen 18 óra, kirakása nyáron 14 óra, télen 22 óra, valamint aszerint, hogy 2 vagy 4 tengelyes kocsiba vagy kocsiból történik a be- vagy kirakás.

A vasút a nappali 6 órás be- vagy kirakási időt egyes küldemények be- vagy kirakásakor akkor alkalmazza, ha a Katonai szállítványlevél kiállítója a Katonai szállítványlevél hátsó oldalán a különleges kezelés jelzése rovatába az 1960. évi 10. sz. Honvédségi Közlönyben közzé tett „K-1 jelzés”-t bejegyezte. E bejegyzés elmulasztása esetén felmerülő többlet kociállás pénz összege a szállítványlevél kiállítóját terheli.

Különleges rakodási időszámítás

A vasút a be- és kirakodási határidőket a fuvaroztatók kérelme nélkül is meghosszabbítja azokon az állomásokon, illetve árukezelési helyeken, ahol vonatforgalmi, kiszolgálási adottságok figyelembevételével az, a kocsiforduló sérelme nélkül lehetséges. Ha a meghosszabbított rakodási határidő egy-egy menetrendi időszakra állandó, azt az állomás kezelési helyén hirdetménnyel teszi közzé. Ha a rakodási határidő csak esetenként hosszabbítható meg, a vasút azt értesítéskor, a kocsiátadókönyvben közli a rakodást végrehajtóval. Ha a feladó a meghosszabbított rakodási idő

alatt az árut nem rakja be, vagy a szabályszerűen kiállított Katonai szállítványlevelet nem adja át, vagy a kocsirakodási rendellenesség miatt nem továbbítható, a vasút ilyen esetben kocsiallaspénzt a meghosszabbított rakodási határidő leteltétől, a küldemény tényleges továbbításáig, legfeljebb azonban a berakást követően közlekedő ugyanolyan számú vonat menetrendszerű indulásáig számítja akkor is, ha ez a vonat bármely okból aznap nem közlekedik.

Ha az átvevő a kocsirakodásáról a meghosszabbított rakodási határidő alatt nem gondoskodik, a vasút a kocsiallaspénzt a meghosszabbított rakodási határidő elteltétől addig az időpontig számítja, amíg az üres kocsi helyben fel nem használja vagy üresként nem továbbítja, legfeljebb azonban a kirakást követően közlekedő ugyanolyan számú vonat menetrendszerű indulásáig akkor is, ha az a vonat bármely okból aznap nem közlekedik.

Ha a vasút a rakodást akadályozza, az akadályozás időtartamát — meghosszabbított rakodási határidő alkalmazása esetén — a kocsiallaspénz mentes időt nem növeli.

Ha akadályoztatás miatt a megállapított rakodási határidő nem lenne biztosítva, a rakodást végrehajtó a továbbításra alkalmas legközelebbi menetig, illetve vonatig, kocsiallaspénz mentesen rakodhat.

A rakodással képzett irány- és fordavonatokkal érkezett küldemények rakodási határidejének — az üres szerelvény tervezett fordulási időpontjára tekintettel külön megállapodással történt — meghosszabbítása esetében, a vasút a kocsikat egyszerre veszi vissza. Ha az üres szerelvény, a késett kirakás miatt nem továbbítható, a vasút a kocsiallaspénzt a késett továbbításig, de legfeljebb a kijelentést követő első vonatközlekedési terv szerint közlekedő vonatig számítja. Ha a vasút a kocsikat részben továbbította, a késedelmes rakodás miatt visszamaradt kocsikért a kocsiallaspénzt a tényleges kihúzásig, de legfeljebb a kijelentést követő első tervezett kiszolgáló menetig számítja.

Hűtőkocsiba történő berakás esetén a vasút a rakodási időn túl, kocsiallaspénzmentes jelelési — előhűtési — időt biztosít: víz + szárazjéggel történő előhűtés esetén 3 óra, szárazjéggel történő előhűtés esetén 6 óra, az előhűtési idő.

Iparvágány kiszolgálása

A vasút az iparvágány kiszolgálását, menetrend (grafikon) szerint vagy továbbító vonatokhoz igazodva végezheti. A vasút, a kiszolgálás rendjére a vasút az iparvágányhasználóval külön megállapodást köt.

A menetrend szerint kiszolgált iparvágányon a vasút és az iparvágányhasználó között létrejött megállapodás tartalmazza azokat az időpontokat egész órában kifejezve, amikor a kiszolgáló állomás a kocsikat az iparvágányszerződésben meghatározott átadási helyre kiállítja vagy onnan elhozza: történhet pl. 9 és 15 órakor. A 9 órás menetben a 08 óra 01 perctől a 09 óra 00 perc között, a 15 órás menetben a 14 óra 01 perctől a 15 óra 00 perc között közlekedő menetet kell érteni.

A vasút a meghatározott kiszolgálási időpontoktól eltérhet:

- napi 4 vagy 5 tervezett menet esetén + 1 órával,
- napi 3 tervezett menet esetén + 2 órával,
- napi 2 tervezett menet esetén + 3 órával,
- ezenkívül minden tervezett menet esetén —1 órával.

Tájékoztatás az iparvágány kiszolgálásáról

A vasút a menetrend (grafikon) szerint kiszolgált iparvágány haszná-lóját, a menet közlekedése előtt tájékoztatja arról, hogy mennyi üres, il-letve rakott kocsit állít ki, valamint a kocsiban levő áru fajtájáról. A tá-jékoztatás közlése vagy elmaradása a rakodási határidő kezdetét nem be-folyásolja. A tájékoztatás elmaradása miatt az iparvágányhasználó alaku-lat, a vasúttal szemben követelést nem támaszthat. A kiszolgáló menetek esetenkénti elmaradásáról, korábbi közlekedéséről a meghatározott idő-pontok előtti órában a vasút az iparvágányhasználót tájékoztatja.

Értesítés a vasúti kocsi iparvágányra történő kiállításáról

Ha grafikus kiszolgálásra megállapodást nem kötöttek, az értesítésre a Vasúti Árufuvarozás Szabályzatának rendelkezései és a díjszabás hatá-rozmányai az irányadók, azzal az eltéréssel, hogy ha az értesítés elmarad, a kocsinak az iparvágányra történő kiállításával vagy a kiállítás megki-sérlésével a küldeményt értesítettnek kell tekinteni. A külön értesítés el-maradása miatt az iparvágányhasználó a vasúttal szemben követelést nem támaszthat. A vasút által vezetett tolatási könyv vagy a kocsiátadási könyv a kiállítás megkísérlésének bizonyítékaul szolgál.

Kocsik átadása iparvágányon

A vasút az üres és rakott kocsikat az iparvágány szerződésben meg-határozott helyre állítja. Az átvevőnek az átadás időpontjában jelen kell lennie. A rakott és üres kocsikat éjjel is át kell venni, illetve át kell adni, ha az iparvágány szerződésben nem állapodtak meg másként.

Átadáskor a kocsikat műszaki és kereskedelmi szempontból a vasút-nak és az iparvágányhasználónak közösen meg kell vizsgálnia. A kocsik átadását, átvételét kocsiátadási könyvben kell elismerni, ott fel kell tűn-tetni és kölcsönösen elismerni, a kocsi állapotára vonatkozó kifogásokat is. A küldemény átadása külső meg szemléléssel történik, átvételét az iparvágányhasználó az elszámolási okmány értesítő és vételvelén köteles elismerni és feltüntetni a küldemény állapotára vonatkozó esetleges ész-revételeit is.

Ha az iparvágányhasználó vagy meghatalmazottja az átadás időpont-jában az átadás helyén nem jelenik meg, a vasút a kocsikat — amennyi-ben a kocsiáron és a rakományon sérülés stb. nem látható — az ipar-vágányhasználó terhére a szerződésben meghatározott átadási helyen ott-hagyja. Ilyen esetben a küldeményt kiszolgáltatottnak kell tekinteni.

Ha a rakományon sérülés vagy hiány észlelhető és az átvevő az át-adási helyen nem jelent meg, a vasút a küldeményt a kiszolgáló állomás rakodóhelyén szolgáltatja ki.

A felfedezett károkról az Iparvágányszabályzat-ban rögzített elveknek megfelelően jegyzőkönyvet kell felvenni.

A fuvarlevelet (fuvarlevélmásolatot) aláírt és átvételi záradékkal ellátott értesítő- és vétellel a kiszolgáló állomás árupénztáránál, a kiszolgálás után 24 órán belül, a meghatalmazott köteles kiváltani.

Be- és kirakási határidő iparvágányon

Kocsirakományú küldemények be- és kirakási határidejét a vasút külön hirdetményben teszi közzé. Iparvágányon a rakodási idő a hirdetményben foglaltaktól eltérő lehet. Az eltéréseket külön megállapodásban, írásban kell rögzíteni. Ha nem kötöttek megállapodást és az értesítés elmarad, a rakodási határidő a kocsik kiállítását követő 3 óra elteltével kezdődik.

Menetrend (grafikon) szerint kiszolgált iparvágányokon a be- és kirakási határidő a kocsinak az iparvágányszerződésben meghatározott átadási helyre történt kiállításával és átadásával, illetőleg a kiállítás megkezdésével kezdődik.

A rakodási nap kezdete előtt rendelkezésre bocsátott üres kocsit az iparvágányhasználó alakulat a berakási határidő kezdete előtt is megrakhatja, illetőleg a megrakást megkezdheti.

Ha az iparvágányt használó alakulat a szerződésben meghatározott átadási helyről, a rakodási helyre saját gépével és munkaerejével végzi a kocsimosogatást, a területileg illetékes vasútigazgatóság a rakodási határidőn felül kocsiallaspénz mentes kezelési időt is meghatározhat.

A vasút a hűtőkocsi előjelzésére a díjszabásszerű rakodási határidőn felül 3 óra kocsiallaspénz mentes előjelzési időt biztosít, ha a kocsikat valóban előjelgelik.

Az iparvágányt használó alakulat, a menetrend (grafikon) szerint kiszolgált iparvágányokon a kocsiknak az átadási helyen történő rendelkezésre bocsátásától, a következő menet menetrend szerinti érkezése órájának kezdetéig kocsiallaspénz mentesen rakodhat. Ha ez az időtartam rövidebb mint az árura a külön hirdetményben meghatározott rakodási határidő az esetleges kezelési (előjelzési) idővel felemelt tartama, a kocsiallaspénz mentes rakodási határidő, a felemelt rakodási határidő lejártát követő menet, menetrend szerinti érkezési órájának kezdetéig tart. Ha a vasút a kocsikat a megengedett késésnél nagyobb késéssel állítja ki, a rakodási határidő az átadással kezdetét veszi ugyan, de az iparvágányt használó alakulat az átadást követő második menet menetrendszerinti érkezése órájának kezdetéig kocsiallaspénz mentesen rakodhat.

Az iparvágányra rakottan érkezett és az iparvágányhasználó részére folyamatos újramegrakásra átadott kocsik rakodási határideje a rakott kocsik átadásának időpontjában kezdődik és az esetleges kezelési idővel felemelt ki- és berakási határidőt követő első menet menetrendszerinti érkezése órájának kezdetéig tart.

Az iparvágányt használó alakulat a vasúti üzemelés rendjétől függően meghatározott be-, illetőleg kirakási határidőt megtartotta, ha annak lejártáig a rakodást befejezte és ugyaneddig az időpontig a kiszolgáló álló-

másnak írásban vagy „Nyilatkozat” alapján távbeszélőn bejelentette, hogy a kocsik az átadási helyen elvitelre készen állnak.

Az iparvágányt használó alakulat köteles a feladni kívánt küldemény fuvarlevelét a mellékleteivel együtt, legkésőbb a berakási határidő első órájában a vasútnak átadni.

A rakva átadott kocsik kiürítését akkor is be kell jelenteni, ha azokat újra megrakják.

Ha az iparvágányt használó alakulat távbeszélőn jelentette be az állomásnak, hogy a kocsik az átadási helyen elvitelre készen állnak, köteles a vonatkozó adatokat 8 órán belül írásban is megismételni. Ha a két bejelentés adatai között eltérés van, akkor a vasút által vezetett előjegyzés adatai az irányadók.

Kocsiálláspénz számítása rakodási határidő túllépése esetén

Ha az iparvágányhasználó a rakodási határidőt túllépi, a vasút kocsiálláspénzt számít, mégpedig:

— a menetrend (grafikon) szerint kiszolgált iparvágányon a határidő elteltétől, a kijelentést követő első kiszolgáló menet menetrendszerinti érkezése órájáig, ha pedig a kocsikat ennél korábban húzták ki, addig az időpontig;

— a nem menetrend szerint kiszolgált iparvágányon a be-, illetőleg kirakási határidő elteltétől a kijelentés időpontjáig;

— a továbbító vonat indulására figyelemmel, meghosszabbított rakodási határidő esetében, a meghosszabbított rakodási idő elteltétől a rakott kocsi továbbításáig, az üres kocsi felhasználásáig vagy üresként történő továbbításáig, legkésőbb azonban a kijelentést követő napon közlekedő, ugyanazon számú vonat menetrendszerű indulásáig, amelyre a rakodási határidőt meghosszabbították.

Mentesül az iparvágányt használó alakulat a kocsiálláspénz fizetése alól, a továbbító vonat indulására figyelemmel meghatározott rakodási határidő túllépése esetében a vonatgéppel kiszolgált iparvágányokon, ha a továbbító vonat késve közlekedik és a megrakott vagy kiürített kocsit a vasút a tervezett vonattal továbbítja.

Kocsiálláspénz felemelését rendelheti el a vasút, ha az iparvágányt használó alakulat a meghatározott rakodási határidőket a vasút írásbeli figyelmeztetése ellenére rendszeresen túllépi, akkor a díjszabásszerű kocsiálláspénzt 100⁰/₁₀-kal felemelheti.

Kocsilemondási díj

A menetrendszerűen kiszolgált iparvágányon, ha az iparvágányt használó alakulat a megrendelt kocsit a kiállítás végző menet indulási óráját követően mondja le, a vasút a díjszabásban meghatározott kocsilemondási díjon felül a kiállítás végző grafikonos menet, a rakodási napot megelőző kiállítás esetében pedig legkorábban a rakodási nap 5. órájától a kocsi kihúzásáig, de legkésőbb a lemondást követő első grafikonos menetrendszerű közlekedésének órájáig a kocsiálláspénzt és a díjszabás szerint járó egyéb díjakat is felszámítja.

Kocsik kiállításának és elhozatalának lehetetlenné válása

Vasútüzemi akadály miatt

Ha vasútüzemi okból — pl. vágányzár, vonóerő hiány, stb. — rakott kocsit nem lehet az iparvágányra kiállítani vagy onnan elhozni, a kiszolgáló állomás ezt írásban közli az iparvágányhasználóval. Az akadály tartama alatt a rakodási határidő szünetel. Ha a vasút a rakott kocsit a kiszolgáló állomás rendez kezelési helyén bocsátja rendelkezésre, az iparvágányhasználó az ebből eredően felmerült fuvar költségek többlet megfizetését igényelheti.

Az iparvágányhasználó hibájából

Ha az iparvágányhasználó hibájából (pl. kirakatlan kocsik, iparvágányon végzett munkák vagy az iparvágányhasználó megbízottja nem jelent meg az átadási helyen, nem lehet a kocsikat az iparvágányra kiállítani, a vasút a rakott kocsikat a kiszolgáló állomáson a kiállítás lehetővé válásáig visszatartja. Erről az iparvágányt használó alakulatot értesíteni köteles. A ki nem állítható üres kocsik után az iparvágányt használó alakulat kocsilemondási díjat köteles fizetni. Az iparvágányra ki nem állítható rakott kocsikért, az iparvágányról el nem hozható üres kocsikért és rakott kocsikért az iparvágányt használó alakulat a feltartóztatás tartamára kocsállásdíjat köteles fizetni.

Kocsik lezárása

Az iparvágányon rakott fedett kocsi, tartánykocsi zárható szerkezeti nyílásait a feladó köteles saját kocsizárral annyi helyen lezárni, ahány helyen a rakományhoz hozzá lehet férni. A feladói kocsizáron fel kell tüntetni a feladó nevét, jelét vagy számát, a kocsizár feltételének napját vagy ellenőrző számát és az iparvágányt kiszolgáló állomás nevét. A rakott fedett kocsit, tartánykocsit az iparvágányhasználó kocsizárain felül a vasút is ellátja kocsizárral.

Rakszerek és szállítótartályok kezelése

Az iparvágányt használó alakulat által megrendelt rakszereket a kiszolgáló állomás által erre kijelölt áruraktárban kell az iparvágányhasználó rendelkezésére bocsátani. Az átadott rakszereket az iparvágányhasználó megbízottjának a vasúti alkalmazottal együtt meg kell vizsgálnia. Az esetleges hiányokat vagy sérüléseket a kocsiatadási könyvben fel kell tüntetni. Az átvételt a kocsiatadási könyvben aláírással kell elismerni.

A küldeménnyel érkezett rakszereket az iparvágány használó a kirakási idő eltelte előtt a kiszolgáló állomás által kijelölt helyen és előírt módon köteles a vasútnak visszaadni. Ha a visszaadás nem történt meg a fenti határidőn belül, a vasút a késedelem idejére késedelmi díjat számít fel.

Az iparvágányhasználó a rakszerek elvesztéséért vagy sérüléséért anyagilag felelős.

A fenti feltételeket kell értelemszerűen alkalmazni a szállítótartályokra is.

Közlekedési sáv, ürszelvény

Az iparvágányt használó alakulat köteles az iparvágány egyik oldalán a tolató személyzet akadálytalan mozgása céljából a sínfej belső szélétől mérve 2300 mm szabad teret (közlekedési sáv) biztosítani mindazon helyeken, ahol az iparvágány balesetmentes kiszolgálása érdekében az engedélyező szerv azt előírja.

Rakodni csak a közlekedési sávval ellentétes oldalon szabad.

A rakodásra kijelölt iparvágányok mellé függőleges oldalú tárgyakat a sínfej belső szélétől 1500 mm-nél közelebb lerakni nem szabad (keskeny nyomtávú vonalon 1300 mm-re). Anyaghalmot a sínfej belső szélétől legalább 800 mm távolságra és a sínfejek magasságában kezdődő rézsűvel szabad lerakni. Az anyaghalmot lejtése a vágány felé az anyag fizikai tulajdonságainak megfelelő, de legfeljebb 45°-os lehet. A távolabb lerakott tárgyakat úgy kell rakni, hogy a járművek okozta rázkódás következtében vagy más okból meg ne lazulhassanak és ürszelvénybe ne érhessenek.

A vasút az ürszelvény hiánya miatt ki nem húzható kocsikért a rakodási határidő eltelte után kocsálláspénzt számít. Amíg az iparvágányhasználó az ürszelvényt nem biztosítja, a vasút az iparvágányt nem szolgálja ki és jogosult az iparvágányra rendelt küldeményeket a kiszolgáló állomáson vagy szükség esetében a kiszolgáló állomás előtt vagy mögött fekvő legközelebbi alkalmas állomáson rendelkezésre bocsátani. A vasút az átvevőt erről értesíti.

Eddig azokkal a rendelkezésekkel foglalkoztam, amelyeket az MN csapataimnak, intézeteinek és szerveinek be kell tartaniuk a vasúti szállítások gazdaságosságának biztosítása érdekében.

Továbbiakban azokat a tudnivalókat ismertetem, amelyeket a katonai szállítmányok feladásával, illetve kiváltásával megbízott katonai személyeknek ismerniük kell.

Fuvardíj elszámolás ellenőrzése

A csapatoknál, intézeteknél, szerveknél megbízott szállító szolgáltató vezető vagy a parancsnok hadtáphelyettes tájékoztassa a kocsirakományú küldemények feladást vagy kiváltást végrehajtó személyt kötelemeiről és az elszámolás ellenőrzésének módjáról, — pl. a HM által bérelt üres vasúti kocsifuvardíját tengelykilométerenként 150 fill. díjtétellel, a rakott vasúti kocsifuvardíját 360 fill. díjtétellel számolta-e el a vasút tengelykilométerenként stb. Erre különösen akkor van szükség, amikor a be- vagy kirakó állomáson nincs jelen a katonai közlekedési szolgálat megbízottja, aki az elszámolás helyességét ellenőrizné.

Fuvarozási pótdíj felszámításának ellenőrzése

A vasút fuvarozási pótdíjat számít fel a külön engedéllyel fuvarozható — rendkívüli — küldemények feladásakor. Ilyenek:

— rakszelvényen túlerő küldemény;

— kedvezőtlen súlypont elrendezésű küldemény, ha a rakomány súlypontja kedvezőtlen magasságban van;

— kedvezőtlen súlypont elrendezésű küldemény, ha a rakomány súlypontja — a figyelembe vehető eltéréseken túlmenően — nem esik a vasúti kocsi közepére.

Fenti küldemények feladásakor ellenőrizni kell, hogy a vasúti dolgozó a továbbítási engedélyben feltüntetett vasúti kocsik után számított-e fel a fuvarozási pótdíjat az engedélyben meghatározott százalékkal, a díjszabás szerinti fuvardíj után.

A feladó ne engedje meg, hogy a vasúti dolgozó azon vasúti kocsik után is felszámítsa a fuvarozási pótdíjat, amelyek nincsenek rendkívüli küldeménnyel megrakva — mint pl. kísérő kocsi vagy védőkocsi —.

Mellékdíjak felszámítása

A vasút mellékdíjat számít fel a feladó vagy átvevő kívánságára végzett munka vagy kiszolgáltatott ponyva és rakodási eszközök után, valamint a feladásakor vagy az átvételkor beállott mulasztások esetén.

A feladó vagy átvevő kívánságára végzett munka stb. után felszámítható:

- mérlegelési és számlálási díj,
- takaróbér a felhasznált ponyvák után,
- rakodási eszközök — ajtóbetétilap, mellretesz stb. — használatáért járó díj,
- a küldemény tartalmának, csomagolásának, sérülés vagy elveszés megállapításáért stb. járó díj.

Feladásakor vagy átvételkor beállott mulasztás esetén felszámításra kerülhet:

- kocsi lemondási díj, ha a Katonai Szállítási Utasítás I. részben és a Katonadíjszabásban foglaltakat a feladó nem tartja be;
- késedelmi díj takaróért, szállító tartályokért;
- fekbér, ha a kirakott küldemény a kirakás befejezése után 24 órán belül a vasút területéről nem lett elszállítva;
- tisztítási díj, ha a vasúti vagy szállító tartály tisztítását a fuvaroztató helyett a vasút végzi;
- kocsiálláspénz, ha a kocsirakományú küldemény be- vagy kirakásakor a feladó vagy az átvevő a be- vagy kirakási határidőt túllépte. Első 24 órára 12 Ft óránként és kocsinként, 24 óra után 48 óráig 16 Ft óránként és kocsinként, 48 órától minden órára 20 Ft kocsinként.

A vasúti teherkocsi forduló meggyorsítása és ezáltal a fuvarkapacitás kedvezőbb kihasználásának biztosítása érdekében, a Közlekedés és Postaügyi Miniszter az Országos Anyag- és Árhivatal elnökével egyetértésben — 1970. augusztus 15-től 1971. február 28-ig — a kocsiálláspénzt ideiglenes jelleggel az alábbiak szerint felemelte:

Kocsinként és óránként

24 óráig	24.— Ft
25—48 óráig	100.— Ft
49 órán túl	200.— Ft

ugyancsak felemelte a fekbért is, melynek összege:

— az állomás területen fedett helyen, vagy szabadban vasúti ponyvával letakarva tárolt küldemények után 100 kg-ként és naptári naponként 7,50 Ft

— szabadban, vasúti ponyva nélkül tárolt küldemények után 100 kg-ként és naptári naponként 2,50 Ft

Ha az átvevő a küldeményt a kirakási határidő alatt nem rakta ki és a díjszabás másként nem rendelkezik, akkor a kocsiálláspénz legfeljebb 48 órára számítható, 48 óra elteltével fekbért kell felszámítani.

Mivel kocsiálláspénz felszámítás elég gyakran előfordul, érdemes megvizsgálni, hogyan történik a kocsiálláspénz felszámítása közforgalmú rakterületen — állomáson —, menetrend szerint kiszolgált iparvágányon vagy továbbító vonatokkal kiszolgált iparvágányon, ha a rakodási időt túllépték vagy a rakodás befejezéséről a vasutat nem értesítették.

Ha a be- vagy kirakás közforgalmú rakterületen — állomáson — lett végrehajtva és rakodási határidőt túllépték, akkor a feladó vagy az átvevő azon órák után fizeti a kocsiálláspénzt, ahány órával túllépte a rakodási időt. Pl. egy vasúti kocsit kellett be- vagy kirakni — a rakodási határidő az 1968. évi 34. sz. KK szerint folyamatosan 5 óra — a rakodást végrehajtó a rakodási időt egy órával túllépte, akkor egy óra kocsiálláspénzt, azaz 12 (24) Ft-ot kell fizetnie. Ezen összeget kell fizetnie akkor is, ha a rakodás befejezéséről a rakodási határidő lejártá után egy órával értesítette a vasutat.

Ha a be- vagy kirakás menetrend (grafikon) szerint kiszolgált iparvágányon lett végrehajtva és a rakodási határidőt túllépték vagy a vasutat a rakodás befejezéséről nem- vagy késve értesítették és emiatt a vasúti kocsit vagy kocsikat az iparvágányról továbbítani nem lehet, akkor a rakodást végrehajtónak az alábbiak szerint kell kocsiálláspénzt fizetnie. Pl. egy vasúti kocsit kellett be- vagy kirakni — az iparvágány kiszolgálása 9 és 15 óraker történik — a vasút a kocsit a 9. órában állította ki, a rakodást 14 óráig be kell fejezni, illetve a vasutat értesíteni a rakodás befejezéséről. A be- vagy kirakást végrehajtó a rakodást 15 óraker fejezte be, illetve a vasutat akkor értesítette, s emiatt a vasúti kocsit a 15 órás menettel kihúzni nem lehetett, csak a következő napi 9 órás menettel, ebben az esetben a vasút 14 órától a következő nap 9. órájáig számítja a kocsiálláspénzt, vagyis 19 órára. A rakodást végrehajtónak egy vasúti kocsi után 19x12 Ft-ot, azaz 228 Ft-ot kell fizetnie.

Ha az iparvágányt továbbító vonatokkal szolgálják ki, a rakodási határidő a küldeményt továbbító vonatokhoz igazodva van megállapítva. Ha a feladó vagy átvevő a rakodási határidőt túllépte, akkor a vasút a kocsiálláspénzt, berakás esetén a rakott kocsi továbbításáig, de legfeljebb a következő napi ugyanazon számú vonat menetrendszerű indulásáig, kirakott kocsi esetében az üres kocsi felhasználásáig vagy üresként való továbbításáig számítja, ami több óra lehet.

Fenti példákkal azt kívántam bizonyítani, hogy nagy gondot kell fordítani a kirakási határidők betartására, a vasúti kocsik kijelentésére, mert egy órás mulasztás, illetve késedelem is komoly összeg megfizetését vonja maga után.

Ha ürszelvény hiánya vagy egyéb okok miatt a rakodáshoz szükséges üres kocsit az iparvágányra kiállítani nem lehet és a vasút a kiállítást megkísérelte, akkor a kétszeres kocsitovábbítási díjat, a tényleges kiállításig kocsiálláspénzt, rakodás elmaradása esetén a kocsi lemondási díjat is felszámítja. Rakott kocsik kiállításának vagy kirakott kocsik kihúzásának akadályoztatása esetén a vasút a kétszeres kocsitovábbítási díjat és a tényleges menetig kocsiálláspénzt számít fel. A vasút a gépmenetre felszámíthat egy óra tolatási díjat és 3 főből álló kocsirendező csapat óradíját. Az előzőeken felül a tényleges kiállításkor egyszeres kocsitovábbítási díjat és a ténylegesen elvégzett teljesítményekért járó díjat értelemszerűen felszámítja.

Kiszolgálással kapcsolatos mellékteljesítményekért a vasút az alábbi díjakat számítja fel:

— egy órai tolatásért	280 Ft-ot,
— egy órai gőzszolgáltatásért	280 Ft-ot,
— egy órai várakozásért	220 Ft-ot.

Ha a vasút a tolatáshoz kocsirendezőket is biztosít, akkor még az alábbi díjakat számítja fel:

- 3 főt meg nem haladó csapat esetén óránként 48 Ft.
- minden további fő után óránként 16 F-ot.

Fentiek alapján megállapítható, hogy az iparvágánnyal rendelkező csapatoknak, intézeteknek, szerveknek fokozott gondot kell fordítaniok a vasúti kocsik kiállításának és kihúzásának biztosítására, hogy mellékdíjak ne merüljenek fel és a mellékteljesítményekért is minél kisebb összeget kelljen fizetnie a vasútnak.

A mellékdíjak és mellékteljesítmények felmerülése csökkenthető vagy elkerülhető, ha:

- a feladó és átvevő betartja a katonai közlekedési szervek által megadott és a vasút által meghirdetett rakodási határidőket;
- a berakásra nem kerülő vasúti kocsikat időben lemondják;
- a vasúti kocsik és rakszerek átvételekor ellenőrzik azok épségét és tisztaságát;
- a vasúti kocsikat és rakszereket tiszta és ép állapotban adják vissza a vasútnak;
- csak a — szállítások érdekében — szükséges vasúti szolgáltatásokat veszik igénybe;
- biztosítják az iparvágány szerződésben meghatározott rakodóterület mellé a szabad bejárást és a vasúti kocsik beállítását, illetve kihúzását;
- a kiszolgáló menet fogadásával megbízott személy az iparvágány szerződésben meghatározott időpontban és helyen tartózkodik, a vasúti kocsikat átveszi, illetve átadja, és azt a felek átadási könyvében aláírásával igazolja;
- a járművek és harceszközök vasúti kocsin való rögzítését a Katonai Szállítási Utasítás I. rész III. függelékben meghatározott módon hajtják végre;

— rakszelvényen túlérő — rendkívüli — küldemények méreteit pontosan és időben közlik a katonai közlekedési szervekkel;

— a rakodási határidő megváltoztatását időben kérik a katonai közlekedési szervektől, illetve a berakás elmaradásáról őket időben tájékoztatják;

— a szállítással foglalkozó személyek ismerik a szállítással kapcsolatos utasításokat és rendelkezéseket;

— a csapatok, intézetek és szervek szállító szolgálatvezetői, a parancsnok hadtáphelyettesei igénybe veszik a katonai közlekedési szervek felvilágosító tevékenységét.

Végezetül a szállítások gazdaságosabbá tétele érdekében még az alábbiakat célszerű megvizsgálni:

— az iparvágányt használó alakulat állapítsa meg, belső helyzete lehetővé teszi-e, hogy az iparvágányon vagy a vontatóvágányon polgári vállalatok stb. be- vagy kirakást végrehajthassanak-e. Amennyiben ennek lehetősége fennáll és a Magyar Néphadsereg érdekeit sem sérti, keressék, illetve tegyék lehetővé a polgári vállalatok ilyen irányú kérelmének kielégítését, (közös használati szerződések) az igénybevételnek megfelelően megállapított összeg megfizetése ellenében. Ily módon az iparvágány fenntartási díj csökkenne;

— az MNHF 22/1970. sz. Utasítás 4. pontjában meg van határozva, hogy az anyagszállítmányok legkisebb súlya kocsirakományként 4 t lehet. A feladó állapítsa meg, hogy a feladásra kerülő küldeményt kocsirakományként vagy darabárúként célszerű-e feladni. Pl. olyan több darabból álló küldemény, amelynek súlya 4000 kg és csomagolását tekintve kocsirakományként vagy darabárúként egyaránt szállítható, 100 km-re való szállítási költsége az alábbiak szerint alakul:

— kocsirakományként feladva 2 tengelyes vasúti kocsifuvardija katonadijszabás szerint 720 Ft;

— darabárúként feladva, katonadijszabás szerint 680 Ft.

Fentiek szerint 40 Ft megtakarítás mutatkozik. Ilyen esetben a darabárúként való feladás gazdaságosabb.

Olyan küldemények darabárúként való feladása nem gazdaságos — pl. nem ládázott —, amelyek csomagolása költséges. Ilyen esetben célszerűbb kocsirakományként fuvaroztatni.

*
*   *
*

A fenti cíikkel a szállítószoigálatvezetők és a parancsnok hadtáphelyettesek vasúti szállítások végrehajtásával kapcsolatos munkájukhoz kívántam segítséget nyújtani.